



4. HAFTA

**CUMHURİYET DÖNEMİNDE İLK ANAYASALAR VE
ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ DENEMELERİ**

ALT BAŞLIKLAR

1-ANAYASA HAREKETLERİ

A- 20 Ocak 1921 Anayasası (Teşkilat-1 Esasiye Kanunu)

Teşkilat-1 Esasiye Kanunu'nun Yapısı

Teşkilat-1 Esasiye Kanunu'nun Özellikleri

Teşkilat-1 Esasiye Kanunu'nun Geç İlan Edilme Sebepleri

B-1924 Anayasası (20 Nisan 1924):

Kapsamı

Özellikleri

2-ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ DENEMELERİ

A-Cumhuriyet Halk Fırkası

B-Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası

C-Şeyh Sait İsyanı

D-İzmir Suikastı (16 Haziran 1926)

E-Serbest Cumhuriyet Fırkası (12 Ağustos 1930)

F-Menemen Olayı (23 Aralık 1930)



1-ANAYASA HAREKETLERİ

Bir devletin gücünü nereden aldığı ve buna bağlı olarak hangi ilkeler çerçevesinde yönetileceği konusunda en belirleyici unsur o devletin Anayasa'sıdır. Dolayısıyla milli egemenlik gibi bir prensibi benimsemiş olan TBMM'nin de hiç kuşkusuz bu prensibe uygun bir Anayasa'sı olması kaçınılmazdı. Ancak Anayasa yapmanın uzun soluklu bir iş olması ve TBMM'nin kuruluşunda öncelikli hedefinin ülkenin düşman işgalinden kurtarılarak bağımsızlığının sağlanması olması, Anayasa yapma sürecini ertelemiştir. Bununla birlikte TBMM, çalışmaya başladığı 24 Nisan 1920 tarihinde bir tür Anayasa yerine geçecek yasalar kabul ederek TBMM'nin niteliklerini belirlemiştir.

1-ANAYASA HAREKETLERİ

1

Hükümet kurulması zorunludur.

2

Geçici olarak bir hükümet başkanı seçmek veya padişaha bir vekil tanımak mümkün değildir.

3

Mecliste yoğunlaşan milli iradenin doğrudan doğruya vatanın mukadderatına el koymuş olduğunu kabul etmek temel ilkedir. TBMM'nin üstünde hiçbir kuvvet yoktur.

4

TBMM yasama ve yürütme yetkilerini kendinde toplar. Meclisten seçilecek ve vekil olarak görevlendirilecek bir heyet hükümet işlerine bakar. Meclis başkanı bu heyetin de başkanıdır.

1-ANAYASA HAREKETLERİ

Yasalaşan bu prensipler, hem milli egemenliğin üstünlüğünü, hem de ülkenin geleceğinin millet adına TBMM tarafından belirleneceği hükmünü kabul ederek adeta adı konmamış bir cumhuriyet rejimine işaret etmişti.

TBMM'nin açılmasından bir süre sonra, 13 Eylül 1920 tarihinde Meclis Başkanı Mustafa Kemal Paşa tarafından hazırlanan bir önergeye dayanarak 20 Ocak 1921 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanunu adlı 24 maddelik ilk Anayasa metni kabul edildi. Bu Anayasa'nın kabulünde, TBMM'nin düzenli orduyla Batı Cephesinde elde ettiği ilk askeri başarı olan I. İnönü Zaferi'nden sonra İtilaf Devletleri'nce toplanma çağrısında bulunulan Londra Konferansı öncesinde çıkarılması, Türk milletinin mukadderatının İstanbul değil, Ankara Hükümeti tarafından temsil edildiğinin hukuki zemini olması açısından önemlidir.

20 Ocak 1921 Anayasası (Teşkilat-ı Esasiye Kanunu)

Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun Yapısı:

1

Gerekli görüldüğünde Kanun-ı Esasinin uygulanması uygun görülmüştür.

2

Yasama, yürütme ve yargı meclise aittir.

3

Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.

4

TBMM süre dolmadan seçimleri yenileyebilir.

5

Savaşa ve barışa TBMM karar verir.

6

Şer'i hükümlerin yürürlüğünü TBMM yapar.

Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun Özellikleri:

- ❖ Milli Egemenliği yansıtan ilk siyasi belgedir.
- ❖ Temel hak ve hürriyetlere yer verilmemiştir.
- ❖ 23 madde bir ek bölümden oluşur.
- ❖ Yeni devlete işlerlik kazandırdı.
- ❖ Laik bir anayasa değildir.
- ❖ Kuvvet ve yetkinin kaynağı millettir.
- ❖ Meclisin üstünde güç yoktur.
- ❖ En önemli değişikliğini cumhuriyetin ilanı ile gördü.
- ❖ Yeni devletin kurulduğunu belgeledi.
- ❖ TBMM'nin meşruluğunu tanıttı.
- ❖ Amasya Genelgesinden itibaren oluşan ruh resmi hüviyet kazandı.
- ❖ Meclis hükümeti sistemi benimsendi.
- ❖ Milli egemenlik ilkesi yasallaştı.
- ❖ Olağan üstü durum için hazırlandığından dolayı geniş kapsamlı değildir.



Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun Geç İlan Edilme Sebepleri

1

Kanun-ı Esasinin varlığı

2

TBMM'nin kendisini tam olarak ispatlayamaması.

3

Yeni bir anayasanın kabulü yeni bir devletin oluştuğunu gösterir; ki bu da birliği zedeleyebilirdi.

#)

1924 Anayasası (20 Nisan 1924)

1924 yılı Mart ayı sonlarına gelindiğinde artık uluslar arası hukuk ve antlaşmaya dayalı tam bağımsızlık ve ulusal egemenlik ilkesine dayalı Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulmuş, 3 Mart 1924 tarihli temel siyasal devrim yasaları çıkarılarak laik ve çağdaş Türk devletinin önündeki engeller kaldırılmıştı. Ancak hala yürürlükte Milli Mücadelenin silahlı aşamasında yapılan ve cumhuriyetin ilanı sırasında bazı maddelerinde değişiklikler yapılmış 20 Ocak 1921 tarihli Anayasa yürürlükteydi. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ulaşmayı hedeflediği çağdaş uygarlık yolunda artık yetersiz hale gelen 1921 Anayasası'nın yerine bütün ihtiyaçları karşılayacak çağdaş bir Anayasa yapmak zorunlu hale gelmişti. Bu bağlamda üzerinde uzunca bir süre çalışılan ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarihinde TBMM'nin özgür iradesiyle yapılmış ilk ve tek kapsamlı Anayasa olan 20 Nisan 1924 tarihli 105 maddelik Anayasası kabul edilerek yürürlüğe girdi.

- 
- ❖ Egemenlik milletindir.
 - ❖ Devletin şekli cumhuriyettir.
 - ❖ Devletin dini İslam, Başkenti Ankara, dili Türkçedir.
 - ❖ Yasama, yürütme ve yargı meclise aittir.
 - ❖ Kişi hürriyeti başkasının hürriyetinin başladığı yerde biter.
 - ❖ Vekiller 4 yılda bir seçilir.
 - ❖ Seçme yaşı 22; seçilme yaşı 30'dur.
 - ❖ Cumhurbaşkanı 4 yılda bir seçilir. Tekrar seçilebilir.
 - ❖ Seçme ve seçilme erkekler aittir.
 - ❖ Vatandaşlar kanun önünde eşittir.
 - ❖ Kabine sistemi geçerlidir.
 - ❖ Cumhuriyet sistemi değiştirilemez.

#) 1924 Anayasası (20 Nisan 1924)

() Özellikleri

1

Meclis hükümet sistemi ile parlamenter sistem arasında bir geçiştir.

2

Türk İnkılabının hukuki temelleri atıldı.

3

Yargı kısmen meclisin dışına alındı.

4

Kanun-ı Esasi kesin olarak yürürlükten kalktı.

5

En uzun ömürlü anayasamızdır.

6

İnkılaplar dönemi anayasası olduğundan dolayı, en fazla değişikliğe uğrayan anayasamızdır.

2)

ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ DENEMELERİ

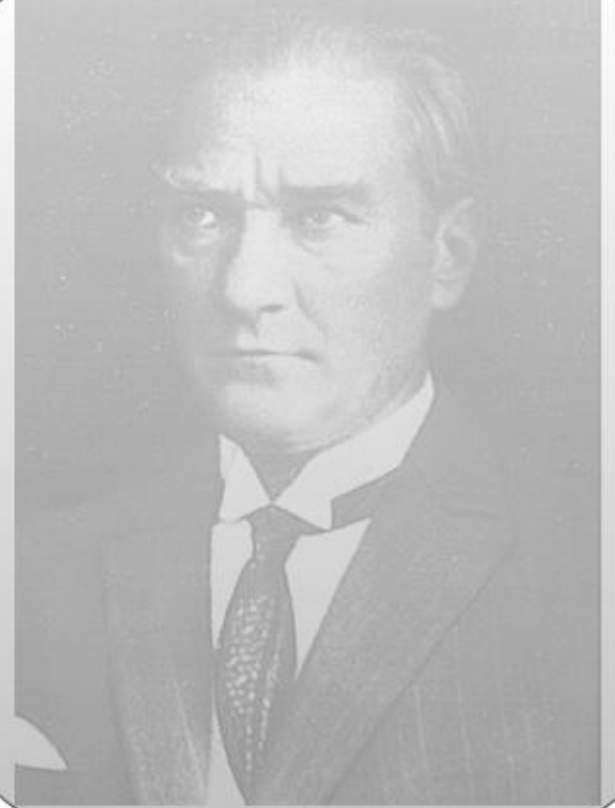
23 Nisan 1920'de açılan ilk TBMM'de siyasi partiler yoktur. Bütün vekiller misak-ı milliye gerçekleştirme fikri etrafında birleşmişti. İlk anayasa hazırlanırken; mecliste Tesanüt, İstiklal, Islahat ve Halk Zümresi gibi gruplar oluştu. Mustafa Kemal Paşa bu zor durumun aşılabilmesi için TBMM'de I. Grup da denilen Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubunu kurdu ve bundan sonra yapacağı işleri bu grupla beraber yapmaya çalıştı. Bu grubun karşısında olanların tümüne birden II. Grup, ya da Muhafaza-i Mukaddesat Grubu dendi.

Lozan görüşmelerinin olduğu dönemde, devletin yönetim şekli ve barıştan sonra izlenecek iç siyaset konusunda mecliste görüş ayrılıkları ortaya çıktı. Bu durum karşısında TBMM, 1 Nisan 1923'te seçimlerin yeniden yapılarak meclisin yenilenmesi kararını alarak dağıldı.

Mustafa Kemal Paşa, yeni meclis için yapılan seçimlere inkılapçı kişilerin aday olmasını sağladı. Seçimler 23 Nisan 1923'te yapıldı ve II. Meclis 11 Ağustos 1923'te çalışmaya başladı. Lozan Antlaşması'nın onaylanması, Ankara'nın başkent ilan edilmesi ve cumhuriyetin ilan edilmesi gibi bir çok iş, II. Meclis tarafından yapıldı. 1923-1927 arasındaki büyük inkılapları yaptığından dolayı II. Meclise, "inkılapçı meclis" de denilir.

Cumhuriyet Halk Fırkası

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu 9 Eylül 1923'te Halk Fırkası'na dönüştü. Mustafa Kemal, gerçekleştirmeyi düşündüğü inkılapları parti programına koymuş ve bu partiyi her hangi bir toplumsal sınıfın değil; bütün halkın partisi yapmaya çalışarak inkılapları halka mal etmek istemiştir. Halk Fırkası 1924'çe Cumhuriyet Halk Fırkası; 1935'te ise Cumhuriyet Halk Partisi adını almıştır. Bu partinin başkanlığını ve cumhurbaşkanlığını 1938'e kadar Mustafa Kemal yürüttü. CHP devletçilik ilkesini benimsemiş olmasından dolayı kendisinden sonra kurulan partilerden ayrılır.



Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası

Milletvekilleri arasında saltanatın kaldırılması, halifeliğin kaldırılması ve cumhuriyetin ilanı sonucunda görüş ayrılıkları ortaya çıktı. Halk Fırkası içinde en fazla karşı çıkılan konular devletçilik ve inkılapçılık oldu. Görüş ayrılıklarının giderek artması sonucunda CHP'den ayrılan milletvekilleri ile ordudaki görevlerinden ayrılan milletvekilleri 17 Kasım 1924'te Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nı kurdular. Genel Başkanlığını Kazım Karabekir'in yaptığı fırkanın yöneticileri Rauf Orbay, Ali Fuat Cebesoy ve Adnan Adıvar gibi Mustafa Kemal Paşa'nın milli mücadele dönemindeki yakın arkadaşlarıdır. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilk muhalefet partisidir.





TCF, devletçilik ile inkılapların hızlı ve köktenci olmasına karşıydı. Ekonomide liberalizmi benimsiyordu. Partinin dini inançlara saygılı olduğunu slogan haline getirmesi, eski düzeni isteyenleri bu partide topladı. Şeyh Said İsyanı sonucunda bakanlar kurulu kararıyla kapatıldı.

Halk Fırkası'ndan ayrılan yönleri

1

Yeniliklerin devrimle değil kendiliğinden doğal olarak gerçekleşeceğini savunurlar. (Evrimcidirler)

2

Atatürk'ün inkılapçılık ilkesine karşı çıkarlar.

3

Ekonomide liberalizmi (yani serbest ekonomiyi) savunurlar.

4

Devletçilik ilkesine karşıdırlar.

5

Dini, politikaya alet ederek, politik söylemlerinde dini duygu ve düşüncelere saygılı olduklarına yer verdiler.

6

Cumhurbaşkanının tarafsız olmasını, kadınlara siyasal haklar verilmesini, halkın rızası alınmadan devrim yasası çıkarılmayacağını ifade ederler.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası

Şeyh Sait İsyanı, 13 Şubat 1925 günü Genç ilinin Ergani ilçesine bağlı Piran köyünde başlamıştır. Kısa zamanda genişleyen isyan hareketi bölgede etkili olmuştur. İsyanlılar önce Genç'i, daha sonra Muş, Çapakçur, Elazığ ve Palu'yu ele geçirdiler. 7 Mart'ta Diyarbakır'ı kuşattılsa da başarılı olamadılar. Daha sonra ordu birliklerinin olaya hâkim olmasıyla isyan hareketi gerilemeye başladı. Şeyh Sait ve isyanın elebaşları 15 Nisan'da ele geçirildi. Ancak isyanın bastırılması Mayıs ayı sonunu bulmuştur.

Şeyh Sait İsyanı, diğer isyanlarda görülmeyen birtakım özellikler taşır. Olay bütün ülkeyi içine almak amacı güden Türk inkılâbına karşı yapılmış bir harekettir. Bu harekette hilâfetin yeniden kurulmasını sağlama ve saltanatı geri getirme ideali de vardır. İsyanın arkasında, İstanbul'da bulunan Kürt İstiklâl Komitesi Reisi Seyit Abdülkadir ile İngilizlerin etkisi görülmektedir. Bu komite İngiltere'nin mandası altında bağımsız bir Kürt devleti kurmayı plânlamaktaydı.

İngiltere himayesi altında bir Kürdistan Devleti kurulmasını, bölgenin petrol yönünden taşıdığı önemden dolayı istiyordu. Bu amaçla bölgeyi ellerinde bulundurabilmek için Kürtleri, Türklere, Araplara hatta İran'a karşı kullanabileceklerdi. Ayrıca Musul Meselesi'nin görüşüldüğü bu dönemde bir taraftan Musul halkının Türkiye ile birleşmesini önlerken, diğer taraftan isyan hareketiyle Türkiye'yi siyasî istikrarı olmayan bir ülke şeklinde dünyaya tanıtmak istiyorlardı.

Dönemin Başbakanı Fethi Okyar Bey, olayı bir karşı ihtilâl denemesi olarak değerlendirmiş ve sıkıyönetim tedbirlerini yeterli görmüştür. İsmet Paşa ise sert tedbirlerin alınmasında ısrar ederek, isyanı rejime yönelik ülke çapında bir hareket olarak değerlendirmiştir. 2 Mart 1925'te Fethi Bey'in başbakanlıktan ayrılmasıyla 3 Mart 1925'te İsmet Paşa yeni hükümeti kurmuş, ilk iş olarak Takrir-i Sükun Kanunu'nu TBMM'ye sunarak çıkmasını sağlamıştır.

Yapılan plânlı bir askerî harekât sonrasında isyan tamamen bastırılmıştır. Şeyh Said ve Seyit Abdülkadir'in de dahil olduğu isyanın elebaşları, Takrir-i Sükun Kanunu ile kurulan İstiklâl Mahkemelerinde yargılanarak idama mahkûm olmuşlardır.



Şeyh Said İsyanı ile ilgili haberleri aktaran Cumhuriyet gazetesi

#)

Şeyh Sait İsyanı

()

Sebepleri

1

Yenilik hareketlerinin istenmemesi.

2

Gericilerin din elden gidiyor parolasını kullanması

3

Musul'u Türkiye'ye vermek istemeyen İngiltere'nin Irak ile Türkiye arasına tampon vazifesi görecektir olan Kürt Devleti kurdurmak istemesi.

4

Doğu Anadolu'nun yıllarca ihmal edilmiş olması.

5

TCF' nin gericilere ümit verici tutumu

6

Toprak ağalarının yeni devleti çıkarlarına uygun bulmaması.

Toprak ağalarının yeni devleti çıkarlarına uygun bulmaması.

#)

İsyana karşı şu önlemler alındı

1

Bölgede sıkıyönetim ilan edildi.

2

Bölgeye ordu sevk edildi.

Bölgeye ordu sevk edildi.

#)

Şeyh Sait İsyanının Sonuçları

1

İstiklal Mahkemeleri tekrar kuruldu.

2

Takrir-i Sükun Kanunu çıkarıldı.

3

TCF kapatıldı.

4

İlk çok partili hayat denemesi başarısız sonuçlandı.

5

Musul meselesi İngiltere lehine sonuçlandı.

6

Devrimler konusunda dikkatli olunması gerektiği görüldü.

Devrimler konusunda dikkatli olunması gerektiği görüldü.

#)

İzmir Suikastı (16 Haziran 1926)

Mustafa Kemal, Türk Milletini çağdaş uygarlık seviyesine ulaştırmak için gerçekleştirdiği inkılaplarla millete yeni ufuklar açarken, bu durumdan menfaatleri zarar gördüğü için rahatsız olan bazı çıkar grupları ortaya çıkmıştı. Amaçlarını gerçekleştirmek için içine girdikleri Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın Şeyh Said İsyanı üzerine kurulan İstiklal Mahkemesince kapatılması, bu çıkar gruplarının amaçlarına ulaşmalarına ciddi bir engel teşkil etmişti. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal'in 16 Haziran 1926 tarihinde gerçekleştireceği İzmir gezisini en uygun fırsat olarak değerlendiren suikastçiler harekete geçmişlerdi.

#)

İzmir Suikastı (16 Haziran 1926)

Suikastın İzmir'in Kemeraltı semtinde yapılması planlanmıştı. Buradaki kavşakta d6nmek için yavaşlayacak olan Mustafa Kemal Paşa'nın otomobiline; Ziya Hurřit'in kaldığı Gaffarzâde Otelini ve Gürcü Yusuf ile Laz İsmail'in bulunduğu otelin altındaki berber dükkânından ateş edilecek ve bomba atılacaktı. Bu sırada yan sokaktaki otomobilde bekleyecek olan opur Hilmi ile Giritli şevki ile birlikte olay yerinden kaçılması ve daha sonra bir motorla Sakız Adası'na geçilmesi planlanmıştı. Ancak 14 Haziran 1926'da İzmir Valilięine yapılan bir ihbar sonucu suikast gerçekleşmeden 6nce plan ortaya çıkarıldı.

#)

İzmir Suikastı (16 Haziran 1926)

Bu olaydan sonra İzmir'e gelen İstiklâl Mahkemesi heyetince yapılan duruşmalarda 40 kişi yargılandı. İzmir'de kurulan istiklal Mahkemesi'nde yargılananlar arasında eski komutanlar, valiler ve İttihatçıların da bulunması, bu davanın siyasi bir dava olarak nitelenmesine neden olmuştu. Yapılan yargılamalar sonucunda 15 kişi idamla cezalandırıldı. Aynı davanın uzantısı olarak birkaç hafta sonra Ankara'da yapılan tutuklama ve gerçekleştirilen duruşmalarda yargılanan 57 kişiden ise dördü idam cezasına çarptırıldı. Toplam 97 kişinin yargılandığı davalar sonucunda 19 idam, 9 sürgün ve hapis cezası verilirken kalan 69 kişi de beraat etti.



İzmir Suikastı ile ilgili haberlerin yer aldığı Cumhuriyet gazetesi

Sebepleri

Bu girişimden Giritli Şevki denilen kayıkçı sayesinde devletin haberi oldu ve suikast sonuçsuz bırakıldı.

- 1 Bazı grupların Mustafa Kemal'i ortadan kaldırarak amacına ulaşmak istemesi.
- 2 Rejimi değiştirmek isteyen çevrelerin düşünceleri.

Önemi

- 1 İttihatçılar tamamen tasfiye edildi.
- 2 Muhalifler sindirildi.
- 3 TCF'nin kapatılması haklılığı daha iyi anlaşıldı.
- 4 Mustafa Kemal "Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet yaşayacaktır" diyerek Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığının devamının kendi sağlığına bağlı olmadığını; bu devletin sağlam temeller üzerine kurulduğunu vurgulamıştır.

Serbest Cumhuriyet Fırkası (12 Ağustos 1930)

1

Ülkenin çok partili hayata hazır hale geldiğinin tahmin edilmesi.

2

Meclise demokrasinin gereği olan çok sesliliği getirmek.

3

1929'da meydana gelen dünya ekonomik bunalımının Türkiye'yi de olumsuz etkilemesinden dolayı mecliste bunalımlar meydana gelmiştir. Mustafa Kemal bu bunalımın yeni bir partinin kurulması ile aşılabacağına inanmaktadır.

Mustafa Kemal arkadaşı olan Ali Fethi Okyar'a Serbest Cumhuriyet Fırkasını kurdurmuştur.

Serbest Cumhuriyet Fırkası ekonomide devletçilik yerine liberal ekonomiyi savunmuştur. Parti inkılaplar ve Mustafa Kemal'e saygılıydı.

Mustafa Kemal başkanı olduğu CHP ile SCF arasında tarafsız olacağına dair, Ali Fethi Okyar'a söz vermiştir.

Bir kaç ay sonra eski sistemi savunanların SCF'de toplanması Ali Fethi Okyar'ı kuşkulandırdığı için; Ali Fethi Okyar, 17 Kasım 1930'da SCF'yi kapattı.

Menemen Olayı (23 Aralık 1930)

Derviş Mehmet denilen bir isyancı “şariat isteriz” diyerek Menemen halkını isyana çağırdı. İsyanı önlemeye çalışan asteğmen Mustafa Fehmi Kubilay gericiler tarafından öldürüldü. Bölgeye gelen askeri birlikler isyanı bastırdı.

1

Çok partili hayat için ortam oluşmadığı görüldü.

2

Rejimin yerleşmesi için daha dikkatli olunması gerektiği görüldü.

3

SCF'nin kendi kendini kapatmasının haklılığı anlaşıldı



Menemen'de şehit edilen Kubilay (üstte), İsyancılar (altta)

DEĞERLENDİRME SORULARI

1.

Aşağıdakilerden hangisi Serbest Cumhuriyet Partisi'nin kurulma nedenlerinden biri değildir?

- ☐ A) 1929 ekonomik bunalımının zarar verici bir muhalefet hareketini ortaya çıkarmasını engellemek.
- ☐ B) Çok partili demokratik düzene geçmek.
- ☐ C) Devletçi politikayı uygulamaya koymak.
- ☐ D) Hükümetin Mecliste daha iyi denetlenmesini sağlamak.

2.

Terakkiperver Cumhuriyet Partisi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- ☐ A) Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk muhalefet partisidir.
- ☐ B) Ekonomide liberalizmi savunmaktadır.
- ☐ C) Programında demokrasiyi benimsediğini belirtmektedir.
- ☐ D) Ekonomide Devletçidir.

3.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- ☐ A) Ekonomide devletçiliği savunmaktadır.
- ☐ B) Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk muhalefet partisidir.
- ☐ C) Programında demokrasiyi benimsediğini belirtmiştir.
- ☐ D) Şeyh Sait Ayaklanması sonunda kapatılmıştır.

4.

Şeyh Sait isyanı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- ☐ A) İsyân dinsel söylemlidir
- ☐ B) İsyânın amacı Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde bir Kürt devleti kurmaktır
- ☐ C) İsyana İngiliz devleti destek vermiştir.
- ☐ D) İsyana Irak devleti destek vermiştir.

5.

Aşağıdakilerin hangisi Şeyh Sait isyanının sonuçlarından biri değildir?

- ☐ A) Serbest Cumhuriyet Fırkasının Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi teşkilatları
- ☐ B) Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Tekke ve Zaviyeler kapatıldı.
- ☐ C) Anadolu'da Cumhuriyet karşıtı yayın yapan basın-yayın organları kapatıldı.
- ☐ D) Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi teşkilatları

6.

Atatürk döneminde çok partili demokratik düzene geçişe hazır olmadığımız, meydana gelen bazı gerilim ve olaylar sonucu anlaşılmıştır. Aşağıdaki hangi seçenekte bu gelişmeler birlikte verilmiştir?

- ☐ A) Şeyh Sait Ayaklanması – Menemen olayı.
- ☐ B) Dersim İsyanı – İzmir Suikastı.
- ☐ C) Menemen olayı-İzmir Suikast girişimi.
- ☐ D) Terakkiperver Cum. Fırkası-Serbest Cum. Fırkası gerginliği.

7.

Aşağıdakilerden hangisi 20 Ocak 1921 Anayasası (Teşkilât-ı Esasiye Kanunu) ile 20 Nisan 1924 Anayasası'nın ortak özellikleri arasında yer almamaktadır.

- ☐ A) Ulusal egemenlik
- ☐ B) Lâiklik
- ☐ C) Güçler birliği
- ☐ D) Tek meclis

8.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında eski düzen yanlısı güçler, kurulan muhalefet partileri içine sızarak siyasi yoldan etkili olmaya çalışmışlar; bu partilerin kapatılması nedeniyle sonuç alamayınca da, tepkilerini başkaldırı girişimiyle göstermişlerdir. Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılması sonucunda meydana gelen olay, hangisi olmuştur?

- ☐ A) Menemen olayı
- ☐ B) Şeyh Sait İsyanı
- ☐ C) M. Kemal'e suikast girişimi
- ☐ D) Konya isyanı

9.

24 Nisan 1920’de Mustafa Kemal tarafından verilen bir önerge Meclis tarafından kabul edilerek TBMM’nin prensipleri belirlenmiştir. Aşağıdakilerden hangisi, kabul edilen bu önergenin hükümlerinden değildir?

- ☐ A) Meclis, yasama ve yürütme yetkisine sahiptir.
- ☐ B) TBMM’nin üzerinde bir güç yoktur.
- ☐ C) Geçici olarak bir padişah vekili atanacaktır.
- ☐ D) Meclis Başkanı, aynı zamanda hükümet başkanıdır.

10.

Takrir-i Sükun Yasası aşağıdaki olaylardan hangisi sırasında çıkarılmış ve uygulanmıştır?

- ☐ A) İzmir Suikastı.
- ☐ B) Şeyh Sait Ayaklanması.
- ☐ C) Çerkez Ethem ayaklanması.
- ☐ D) Menemen olayı.

11.

1923 – 1927 yılları arasında görev yapan II. TBMM siyasal, sosyal, hukuk ve eğitim alanlarında geniş çaplı ve köklü yenilikler yapmıştır. Aşağıdakilerden hangisi bu meclisin gerçekleştirdiği icraatlardan biri değildir?

- ☐ A) Çok partili demokrasiye tam anlamıyla geçilmesi.
- ☐ B) Halifeliğin kaldırılması.
- ☐ C) Cumhuriyet'in ilânı.
- ☐ D) Tevhid-i Tedrisat Yasası'nın kabulü.

12.

Türkiye’de Şeyh Sait ayaklanması ve Menemen olayı, aşağıdakilerden hangisinin bir süre için ertelenmesine neden olmuştur?

- ☐ A) Devletçilik politikasına geçişin.
- ☐ B) Kadınlara siyasal haklar tanınmasının.
- ☐ C) Çok partili demokrasiye geçilmesinin.
- ☐ D) Tevhid-i Tedrisat uygulamasına geçilmesinin.

13.

Aşağıdakilerden hangisi, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın özelliklerinden değildir?

- ☐ A) Liberal ekonomiyi savunmuştur
- ☐ B) Cumhuriyetin ilk siyasi partisidir
- ☐ C) İnkılâpları gerçekleştirmiştir
- ☐ D) Atatürk tarafından kurulmuştur

14.

Aşağıdakilerden hangisi 20 Ocak 1921 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanunu ile 20 Nisan 1924 tarihli Anayasanın ortak özelliklerinden biri değildir?

- ☐ A) Meclis Hükümeti (kuvvetler birliği) sistemi benimsenmiştir
- ☐ B) Egemenliğin millete ait olduğu kabul edilmiştir
- ☐ C) Egemenliğin TBMM aracılığıyla kullanılacağı kabul edilmiştir
- ☐ D) Cumhuriyet rejiminin değiştirilemeyeceği hükmü kabul edilmiştir.

CEVAP ANAHTARI

1- C

5- A

9- C

13- A

2- D

6- B

10- B

14- D

3- A

7- B

11- A

4- D

8- A

12- C



4. Hafta Ders Konuları Burada Sonlanmaktadır

HOŞÇAKALIN